Орталық Қазақстан. - 2015. - 17 наурыз (№42)

90 жыл

Аңызға айналған АБЗАЛ АҒА

Өрлеу жолы

1978 жылы республикалық "Простор" журналының екі санында жарияланған академик-жазушы, техника ғылымдарының докторы, профессор, КСРО Мемлекеттік сыйлығының лауреаты Ебіней Бекетовтің өзінің ғылым жолындағы тағдыр-талайына арналған «Шуағы мол тағдырымның кездері» атты деректі хикаяты маған үлкен ой салды. Кішкентай күнімнен қиялға шомдырған ғылым тұңғиығына еркін бойлап кете алмай, Энергетика институтының қабырғасында кейбір сыңаржақ, шовинистік пиғылды кеудемсоқтардың кесірінен өзімді өгей сезініп жүрген шағым еді. Көкірегімді кернеп, сыймай жүрген ішкі ойымды қағазға тізіп, Ебіней ағаға (ол кезде Қарағанды мемлекеттік университетінің ректоры) жібергенмін. Сөйтсем, бір күні пошташы қыз келіп, маған көлемі үлкенірек хат ұсынып тұр. Ашып қарасам, Ебекеңнің қолымен жазылған хат. Сонымен, бір жүздескенде айналысып жүрген ғылыми тақырыбымды, хал-жағдайымды тәптіштеп сұрады. Ол кісі де көмірден газды әртүрлі технологиялық әдістермен, соның ішінде плазмалық тәсілмен алу ғылымымен шұғылданғандықтан, тақырыбымыз бір жерден түйісетін болып шықты.

Ебіней Арыстанұлы, негізінен, металлург-химик еді. Бұл салада 300-ге жуық ғылыми мақалалардың, бірнеше өнертабыстардың, 5-6 кітаптың (оның ішінде оқулығы бар) авторы. Ғылымдағы көкжиегі өте кең-тін. Табиғат заңдарын үйлестіре айтқан кезде, кейде физик пе деп қалатынсың, ал алгоритмдерді түсіндіре жөнелгенде, математика пәнінен сабақ беретін аса білікті ұстаз болар дерсің. Кейінірек аяулы ағаның дәрісіне қатысқанымда (ол ауырып жүрген кезі), үзіліссіз 4 сағат өзінің ғылыми идеяларын төгілткеніне куә болдым. Ал сонша уақытта тақтаға қанша формулаларды, диаграммалар мен кестелерді жатқа сызды десеңіз! Не деген зейін, не деген зеректік пен зерделілік?!

Мен енді Ебіней ағаның өткен өмір жолын дендеп біле түсуге құмарттым. Ол кісінің шын аты – Ебіғабиден (араб есімі). Әке-шешесі еркелетіп, бала күнінен «Ебіней» деп атап кеткен. Ұлы атасының есімі – Бекет. Астық шықпай, аштарпылық болған жиырмасыншы жылдары әкесі Арыстан бір күнде жиналып, орыс тамырларына көшіп барады. Ол – бүгінгі Қорған облысы, Мокроусов ауданына қарасты кіші Кизак деревнясы. Осы деревняда тұңғыш рет Ебіней мектеп табалдырығын аттайды. Кейін Ыбырай ағайынының көмегімен Марьевка селосындағы орта мектепке ауысады. Үздік оқығаны үшін 7-сыныпты бітіргенде, мектеп екі метр шыт кездемені сыйға тартыпты.

Ебекең мектеп қабырғасында жүріп-ақ Сәбит Мұқановтың "Жұмбақ жалау" романының жартысын орысшаға аударып, бүкіл деревня жастары болып кітапты қызыға оқиды (кейін бұл тәржіма еңбегі үшті-күйлі жоғалып кеткен). 1942 жылы әкесі қайтыс болғанда отбасының бар ауыртпалығы Ебінейге түседі. Көп ұзамай олар ата қоныс, ағайын-туысқанның ортасы – Есілдің оң жағалауындағы Бағанаты ауылына қайта көшеді. Ал, 1945 жылы Ебіней Тау-кен металлургия (қазіргі политехника) институтына түседі. Орыс, шетел классиктерін аударып, газет, журналдарға екі тілде бірдей мақала, очерктер жариялап, алған қаламақысымен төрт іні, екі қарындасын жеткізеді.

Ғылымда негізінен, металлургия, оның ішінде түсті металлургия химиясын қаузаған. Бір ғана Бекетов-Баешев әдісі қазір Балқаш мыс қорыту зауытында қолданыста, металлургия қалдықтарын дұрыс пайдаланудың бірден бір амалы. Бұл әдісті одақтық маман-ғалымдар еліміздің түрлі металлургия зауыттарына енгізуде. Ал екінші бір ізденіс аясы ол – көмірден сұйық, газ отындарын алу әдістерін негіздеу. Нақтылап айтқанда, Қарағанды көмірінен бензин алу тәсілі арқылы халық шаруашылығын бұрынғыдан да қорландыра түсу еді. Ебекеңнің тың идеялары, өнертапқыштығы Жезқазған, Өскемен, Шымкент түсті металлургия комбинаттарында іс жүзінде жүзеге асуда.

Ебіней аға әсіресе кейде бос уақытын ғылымның шешілмеген түйінді мәселелерін тереңдеп пайымдауға арнаған. Екінші бір өшпес із қалдырған саласы ол – поэзия, өнер, жазушылық. Әкесі – Арыстан өте тірі, он саусағынан өнер тамған домбырашы, сауықшыл, өлеңші адам болған. Әрі етікшілікті де кәсіп еткен. Әжесі сүйікті немересіне ұзақты түн қисса, аңыз-дастандарды айтудан жалықпаған. Табиғатынан зерек бала естігендерін зердесіне берік тоқып өскен.

Алдымен, әдебиет сыншысы ретінде көзге түсті. Әдеби сындарын орыс тілінде де жазып, көптеп жарыққа шығарады. Содан барып, Василенконың «Артемка» повесін, болгар классигі И.Вазовтың романын, француз жазушысы Эмиль Золяның әңгімелерін қазақшаға тәржімалап, аудармашылығымен әдебиет сүйер жұртшылықты тәнті етті. Осы шығармашылығына риза болған мәскеулік әріптестері оны «Литературная газетаның» меншікті тілшісіне шақырады. Бірақ, оған жас Ебіней келісім бермейді, өйткені, жазып жүрген ғылыми диссертациясын, институттағы қыруар істерін орта жолда үзіп тастауға қимайды.

Әдеби сынмен қатар Ебекең 50-ші жылдары сахналық жаңа қойылымдарға (С.Мұқановтың «Шоқан», Ә.Тәжібаевтың «Майра», Ш.Құсайыновтың «Кеше мен бүгін», т.б.) көркемөнер тұрғысынан баға беріп, газет беттерінде театрлық сын мақалаларын да үзбей жариялап тұрды.

Абзал аға аракідік «Абайды әлі дұрыс оқып, түсініп, меңгере алмай келеміз» деп қалушы еді. Абайға Тәңірдей, пайғамбардай сыйынып, аруағын қатты сыйлайтын. Сол себепті, Абай мен Пушкин, Лермонтов шығармаларын тәржімалауды ешбір ойына да алған емес. Оны өзі айтып та жүрді. Бірақ, Маяковскийді көп аударды, көптеген өлеңдерін жатқа білетін.

Ебіней аға – Қаныш Сәтбаевтың шәкірттерінің бірі. Қанекең оның әрбір қадамын жіті бақылап, үнемі баулып, бұғанасын бекітіп отырды. Қанағаңның ұсынысымен Ебекең Қарағанды химия-металлургия институтына директор болып сайланып, ғылым ордасының алғашқы іргетасын қалады. Ол өзінше жеке әңгіме. Ебіней Бекетовтің дара тұлғасы сол кездері ұлы суреткер Мұхтар Әуезовтің достық ықыласына бөленді.

Арада біраз жыл өткен соң Е.Бекетов Мұқаң жайлы портрет-эсселер жазып, жарыққа шығарды. Ауырып жүрген шағында 230 беттік «Қаныштың балалық шағы» түпнұсқасын дүниеге әкелді. Сондай-ақ, металлургия, химия, техника салалары бойынша маман-ғалымдар даярлаумен бірге, Қарағанды мемлекеттік университетінде қызмет істеген шақтарында филология факультетінің студенттері мен аспиранттарының дипломдық, рефераттық жұмыстарына жетекшілік етті.

Ебіней Арыстанұлы 1972 жылы Қарағанды мемлекеттік университетінің алғашқы ректоры болып уығын қадады, шаңырағын көтерді. Сол кісінің қажыр-қайратымен университет ордалы оқу орнына айналды. Өзі де металлургия мен химия ғылымдары бойынша ғылыми жаңалықтар ашып, Одаққа, әлемге танылды. Сонымен бірге, бұрқыратып мақалалар жазып, өлең-жыр шығарды, аудармалар жасады.

Ебіней аға баршамызға: кішімізге де, үлкенімізге де үлгі, парасатты, кісілігі керемет біртуар адам еді.

Бекетовтің аудармашылық қыры

Көркем аударманың һас шебері деп Мұқанды (Мұхтар Әуезов) атаймыз. Одан беріде Қасым, Ғали, Қуандық. Абайдан кейін «Евгений Онегинді» Ілияс Жансүгіров, Қуандық Шаңғытбаев тәржімалады. Бертін келе Көкімбек Салықов осынау таңғажайып романды аударды басқаша мақаммен. Сәтті шықты тәржіма.

Әгәреки, біз Мұқаң мен Іләкеңді аудармашылардың бірінші толқынына жатқызсақ, Әбділда, Қасым, Ғалиды – екінші толқынға, ал Сырбай, Ғафу, Көкімбектерді үшінші толқынға жатқызар едік. Бұл мезетте Тәңірінен қонған талантымен тәржімада да көрінген Ебіней осы үшінші толқынның бел ортасынан орын алған деп есептейміз.

Ебекең Шекспирге қол салған және қол салғанда мол салған. Ол Шекспирдің «Юлий Цезарь» және «Макбет» трагедияларын тәржімалады. Ал, Шекспирдің «Асауға тұсау» мен «Отеллосын» Мұхаң, сонеттерін Хәмаң (Хамит Ерғалиев) аударған еді. Мұндай ұлы шығармаларды тәржімалауға жүрегі дауаламағандар кем де кем. Сонда Ебіней Арыстанұлы Шекспирші немірі үшінші қазақ болып тұр ғой.

Ежелгі Римдегі таққа талас. Цезарь мен Антонийдің, Бруттың тартысы. Ұлы сөз ділмары, сенатор, шешен Цицерон. Пьеса аудармасында осынау ғажайып тарихи тұлғалардың образдары қазақы тілмен шешен өрнектеліп, кестеленген. Ебекең Брутты былайша сөйлетеді:

– Егер, Цезарьдың сол досы Цезарьға неге қарсы шықтың, Брут, деп сұрай қалса, жауабым менің мінекей: Менің қарсы шыққаным – Цезарьды өз сүйгендігімнен емес, тек Римді Цезарьдан артық сүйгендігімнен деп түсініңдер. Цезарь тірі қалып, өздерің құл болып өлгендеріңді ме, әйтпесе, Цезарь өліп, өздерің азат азамат күйінде өлгендерің бе, қайсысын таңдар едіңдер?

Пьесаның лейтмотиві де осы ғой. Шебер аудармашы Ебіней аға қазақ сөзін қалай ойната біледі, қалың оқырманды қалай ойланта біледі?!

Ал, «Макбет» трагедиясы Е.Бекетовтің тәржімасында Алматы мен Қарағанды театрларында сахналанып, көрерменнің лайықты бағасын алды.

Ақындардан Ебекең орыстың ең әйгілі, ұлы шайырлары Владимир Маяковский мен Сергей Есенинді аударды. Ол Маяковскийдің өршіл, асқақ пафосты поэзиясын сүйді, екі поэмасын: «Керемет» және «Тамара мен Демонды» әрі сатиралық пьеса «Қандаланы» тәржімалады. Өзі де арғымақ ақынның өлеңдерін, поэмаларынан үзінділерін орысша жатқа оқитын. Ал, «Пушкинді аударуға жүрегім дауаламайды Абайдан кейін» дейтін. Бірақ, Ебіней аға соңғы жылдары Пушкиннің ұлы әскербасы Барклай де Толиге арнаған «Полководец» («Қолбасшы») атты өлеңін тәржімалады. Оны Қарағандыда ауырып жатқанда көңіл сұрай барғанымызда оқып беріп еді.

Маяковскийдің «Қандаласы» шын мәнісінде улытты сатира ғой. Оның эпизодтары біздің заманға да келеді. Иә, сол тоғышарлық, сол ішмерездік біздің қоғамда да баршылық екенін несіне жасырамыз? Тіпті, пьесадағы сатушылар да біздің жабайы базардағы сатушыларды көз алдымызға елестетеді. Сатушылардың сол айқайы, сол жарнамалауы бүгінгідей. Аудармашы осыны астарлап жеткізеді.

«Қайра, ұстара, пышағыңды,
Болсын десең жүзі өткір,
Қайра, безеп тіліңді,
Болсын десең сөзі өткір!
Алыңыздар, азаматтар!».

Маяковскийдің «Керемет» поэмасы, әрине, советтік өмірді әспеттеп, советтік салтты дәріптейді. Мұны да өз деңгейінде сәтті аударған. Тың эпитеттер мен метафораларды қолданады. Мәселен: «Найзадай жырдың жолын жалтылдатып», «Жалау болып төбеде көп жылдарғы» немесе:

«Мылжың сөзге пепірме
бір жалықпас,
Шіңкілдейді безектеп
сауысқандай,
Өз даңқына есіріп, бір өзі мас,
Қырық градус
жартыны тауысқандай».

Сергей Есениннің «Анна Снегина» поэмасы – өте күрделі шығарма. Мұнда революция дауылы да бар, деревня суреттері де, әлеуметтік өмір де шынайы бейнеленген. Ебіней аға Солтүстік Қазақстандағы ауылда туып, өсті ғой. Бұл жерлерде де Есенин жырлаған сымбал ақ қайыңдар өседі. Бәлкім Ебінейдің ақын жаны Есениннің ұлы жүрегін осы ауқымда түсінген шығар. Мұнда да ұлы махаббат – поэманың басты тақырыбы.

Ебіней Арыстанұлы ойшыл ғалым, суреткер болғандығы ұлы Абайдан бастау алатындай. Дәл осы шығармада лирикалық шегіністер Пушкиннің Абай аударған «Евгений Онегин» романындағы Татьянаның мұңын елестетеді. Сөйтіп, біз қос шығармадан поэзиядағы параллелизм элементтерін көреміз.

«Есте ғой... Бәрі,
әрине, есіңізде,
Тұрғамын сол бөлмеде
шеткері мен.
Ызалы ерсілі-қарсылы
жүрдіңіз де,
Остыңыз зілді сөзбен
беттерімнен.
Білемін, безінгенсіз
менен мүлде,
Бар десеңіз өте мықты[illegible]
[illegible] жобайықыз.
Тірлігімнің сізге бұл керегі не,
Біржола мені ұмытқан
сыңайыңыз».

Бұл Пушкин-Абайдағы
Татьяна зарының
«Амал жоқ қайттім білдірмей,
Мен киіктің лағы.
Қатты батты тырнағың...» деген жолдарын елестетпей ме?!

Бір сөзбен айтқанда, Ебіней Бекетов көркем аударманы жете меңгеріп, озық аудармашы дәрежесіне көтерілгені айдан анық. Бұл – Ебекеңнің бір қыры ғана. Ал, оның көркем прозадағы, әдеби сындағы қалам тербесі бөлек әңгіме. Металлургиядағы, химиядағы ашқан жаңалықтары, ғылыми монографиялары, өнертабыстары мен тәрбиелеген шәкірттері туралы айта берсек, сөз жетпейді. Ол кісінің мол мұрасы әлі талай ұрпаққа рухани азық, тәлімгерлік үлгі болатыны сөзсіз.

Бір айтулы ағамыз «Шекспир тумаған жерде Ньютондар шықпайды» депті. Ол кісі, әлбетте, планетарлық ауқымда сөйлейді ғой. Әйтсе де біз Абайды, Мағжан және Әуезовті Толстой мен Шекспирлерден кем көрмейміз. Сол сияқты, Сәтбаевты, Марғұлан мен Бекетовті Ломоносов пен Ньютондардан кем санамаймыз. Қазағым аман болса, әлі талай тарланбоздар, алдаспандай ақиық ақындар мен ғалымдардың туатыны, өскелең ұрпақ өркениетті елімізде өмір сүретіні кәміл!

Бақытжан ТОБАЯҚОВ,
ҚР Ұлттық Инженерлік академиясының мүше-корреспонденті, профессор, Қазақстан Жазушылар одағының мүшесі.

1980-1983 гг.

В 1958 году, помню, К.И. Сатпаев и председатель Карагандинского совнархоза Д.Г. Оника провели в г. Караганде совместное заседание Академии наук и совнархоза по проблемам дальнейшего развития производительных сил Центрального Казахстана: развития угольной и химической промышленности, цветной и черной металлургии, вопросам водоснабжения региона. Тогда было отмечено важное значение Химико-металлургического института Академии наук Республики Казахстан в Караганде. Он был открыт в том же году. Первым директором ХМИ стал известный в республике ученый-химик, член-корреспондент Академии наук КазССР И.Н. Азербаев. Директором он проработал два года и был переведен на должность заведующего отделом этого института. Тогда коллектив института занимался химическим анализом ацетилена на Карагандинском заводе СК в г. Темиртау.

Е.А. Букетов активно взялся за работу. Сформировал работоспособный научный коллектив, определил его основные направления научных исследований и организовал работу института. Основную задачу коллектива ХМИ он видел в проведении исследовательских работ по проблемам цветной и черной металлургии, неорганической химии. Основополагающие идеи, сформулированные Е.А. Букетовым, в дальнейшем получили большое развитие. За разработку ряда фундаментальных и прикладных исследований ученые ХМИ стали лауреатами государственных премий Республики Казахстан. В настоящее время в составе ХМИ работают 13 научно-исследовательских лабораторий. С 2000 года институт носит имя члена-корреспондента Национальной академии наук Республики Казахстан Ж.Н. Абишева, который в 1972-1992 гг. его возглавлял. С 2001 года директором Химико-металлургического института работает доктор технических наук, лауреат Государственной премии Республики Казахстан М.Ж. Толымбеков. Доктор технических наук В.П. Малышев в статье «Научная школа академика» в газете «Индустриальная Караганда» пишет: «Жива и продолжает плодоносить научная школа академика Букетова, подлинного основателя и созидателя академического статуса Химико-металлургического института».

Е.А. Букетов жил и работал в Караганде 23 года в период активного и широкомасштабного освоения природных богатств Центрального Казахстана, а именно: строительства и развития Карагандинского угольного бассейна – Третьей всесоюзной кочегарки, Балхашского и Джезказганского горно-металлургического комбинатов, Карагандинского института физического воспитания, который был преобразован в педагогический институт, филиалы Карагандинского политехнического института в Темиртау, Балхаше, Джезказгане, которые потом стали самостоятельными вузами. Расширялась сеть средних специальных учебных заведений, научно-исследовательских учреждений. В те годы я работал секретарем, вторым секретарем Карагандинского обкома партии, председателем облисполкома и занимался решением этих вопросов.

Задачи, которые стояли перед дальнейшим социально-экономическим развитием Центрального Казахстана, требовали повышения роли науки, научных исследований, качества подготовки специалистов с высшим образованием. Показатели экономического и социального развития региона породили мысли об университете. В дальнейшем это стало желанием многих карагандинцев, чтобы Караганда стала университетским городом. В то время в республике был только один университет – КазГУ в Алма-Ате. Тогда считали, что было бы здорово видеть Караганду не только шахтерской столицей, но и университетским городом. Руководство области поставило вопрос перед республикой и Союзом об открытии в Караганде университета на базе Карагандинского педагогического института. Тогда мы считали, что роль и значение Карагандинской области в республике и Союзе, показатели ее экономического и социального развития позволяют ставить и добиваться решения этого вопроса. Руководство республики поддерживало постановку вопроса, однако Москва затягивала его решение. Мы продолжали настаивать на решении вопроса. Прошло несколько лет. В итоге в Москве согласились с предложениями руководства области по созданию материально-технической базы университета на новом месте – в безугольной зоне Юго-Востока города Караганды и с кандидатурой Е.А. Букетова на должность ректора КарГУ. Словом, наш университет – КарГУ рожден самой жизнью, в ходе социально-экономического развития Центрально-Казахстанского региона.

Постановление Совета Министров СССР об организации университета в Караганде было принято 4 ноября 1971 года. Приказ министра высшего и среднего образования СССР был подписан 14 ноября 1971 года. Постановление Центрального Комитета Компартии Казахстана и Совета Министров Казахской ССР было принято 7 февраля 1972 года, в котором было записано: «Организовать университет с 1 марта 1972 года, начав учебные занятия по университетским планам с 1 сентября 1972 года».

партии, члена ЦК КПСС В.К. Акулинцева и гостей, прибывших на торжественное заседание, посвященное открытию Карагандинского государственного университета.

К обязанностям ректора нового, второго в республике университета Е.А. Букетов приступил с большим энтузиазмом. Он сразу взялся за определение и решение основных вопросов, связанных с открытием нового вуза и перспективами его развития, а именно: учебной и научной базы, формирования профессорско-преподавательского состава и коллектива сотрудников, организации и постановки учебной, научной и воспитательной работы по университетской программе. Он заложил основы и дал сильный толчок на перспективу, определил основные направления развития университета на многие годы вперед. Коллектив университета сегодня по праву носит его имя. Подчеркну, что наша рекомендация Алма-Ате и Москве назначить Е.А. Букетова ректором сыграла большую роль в решении вопроса об открытии в Караганде второго университета в Казахстане. Е.А. Букетов с самого начала ректорской работы установил тесные связи с крупнейшими вузами Москвы, Ленинграда, Алматы, Новосибирска и других городов и использовал их опыт работы.

В ХМИ и КарГУ он проявил себя как выдающийся ученый, автор свыше 200 научных трудов, 9 монографий, около 90 научных изобретений, запатентованных в США, Канаде, Австралии, Швеции, Финляндии, Германии, Италии, Японии и других странах. Многие изобретения академика Е.А. Букетова с ощутимым эффектом реализованы на предприятиях цветной и черной металлургии, шахтах Казахстана и России. Он является основателем нового направления в химии – химии и технологии халькогенов и халькогеноидов. Им разработаны пиро- и гидрохимические способы извлечения селена и теллура из медеэлектролитных шламов, уточнена классификация химических аналогов в периодической системе элементов Д.Менделеева, обоснована возможность гидрогенизации углей металлургическими раскислителями. Он является автором научных разработок по ускорению металлургических процессов. Внес большой вклад в комплексное использование марганцевых и железных руд, выделение из состава глинозема и ванадия на Лисаковском и Аятском месторождениях. Под его руководством на Балхашском горнорудном металлургическом комбинате исследован и внедрен в производство способ извлечения мышьяка из медеэлектролита. Новшества Е.А. Букетова были использованы на Уральском электромедном комбинате в России, Жамбылском

циала страны. Он в полной мере оправдал доверие своего учителя и наставника Каныша Имантаевича Сатпаева, вышестоящих руководящих органов и коллективов, в которых он работал.

Деятельность коллектива КарГУ им. Е.А. Букетова в течение длительного времени находилась

Закладка камня в строительство КарГУ.

и находится под пристальным вниманием и заботой Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева. Как один из руководителей города Темиртау, Карагандинского металлургического комбината, Карагандинской области и республики Нурсултан Абишевич по работе хорошо знал Е.А. Букетова как директора Химико-металлургического института Академии наук и как первого ректора университета, крупного ученого, педагога, организатора и с уважением относился к нему. Присвоение Карагандинскому государственному университету имени Е.А. Букетова в 1991 г. и установление ему памятника у главного корпуса университета, широкое чествование его 70-летнего юбилея в республике на основании решения Правительства убедительно свидетельствуют о высокой оценке Первым Президентом Республики Казахстан Н.А. Назарбаевым организаторской, научной, творческой деятельности академика АН КазССР, лауреата Государственной премии СССР Е.А. Букетова и в целом коллектива университета.

Ректорский курс Е.А. Букетова и руководство университетом продолжил академик, заслуженный деятель науки Республики Казахстан З.М. Мулдахметов, имевший большой опыт вузовской работы

мировое научное и образовательное сообщество, вхождение в мировое сообщество университетов, установление связей и развитие контактов, сотрудничество с научно-образовательными центрами развитых стран мира, обеспечение высоких качественных показателей в работе связаны с активной и плодотворной деятельностью ректора Е.К. Кубеева и всего коллектива университета. Это, безусловно, является продолжением ректорской практики, заложенной первым ректором КарГУ академиком Евнеем Арстановичем Букетовым и его последователями. В успешное развитие Карагандинского государственного университета весомый вклад вносит проректорский корпус: первый проректор, выпускник КарГУ, аспирант и докторант МГУ, почетный работник образования Республики Казахстан, доктор исторических наук, профессор Р.М. Жумашев, проректор по научной работе, доктор технических наук, профессор Х.Б. Омаров, проректор по учебной работе, доктор педагогических наук, профессор С.Т. Каргин, проректор по воспитательной работе и социальным вопросам, кандидат исторических наук, доцент С.К. Кентбек, проректор по организационно-хозяйственной работе С.Т. Сарсекеев. Их сплоченная совместная работа дает свои положительные результаты.

Сегодня Карагандинский государственный университет имени академика Е.А. Букетова по показателям своей деятельности является одним из ведущих и успешно развивающихся университетов. Основные факторы, которые повуз Карагандинского региона, на протяжении 5 лет входящий в авторитетный мировой рейтинг QS, включающий 800 лучших вузов мира. Ежегодно университет выпускает более трех тысяч высококвалифицированных специалистов различного профиля, подготовка которых осуществляется на 13 факультетах по 73 специальностям бакалавриата, 48 специальностям магистратуры и 12 специальностям докторантуры. Университет имеет развитую учебно-материальную базу, занимаемая им площадь составляет более 136 тысяч кв. метров. КарГУ им. Е.А. Букетова за годы своей работы подготовил и выпустил свыше 120 тысяч специалистов с высшим образованием. В университете работают свыше 400 профессоров, докторов, доцентов и кандидатов наук.

Карагандинский государственный университет в числе первых вузов Казахстана вступил в процесс международной аккредитации своих образовательных программ. В 2005 году 6 специальностей экономического факультета получили аккредитацию Евразийского и Центрально-Азиатского фондов развития менеджмента, в 2010 году КарГУ успешно прошел национальную институциональную аккредитацию, а в 2011-2014 гг. целый ряд образовательных программ университета был аккредитован авторитетным европейским агентством АКВИН/ACQUIN.

В структуре университета функционируют 13 научно-исследовательских институтов и центров, 14 научно-исследовательских лабораторий. В год 20-летнего юбилея независимости Республики Казах-

стипендии для ученых и специалистов, внесших выдающийся вклад в развитие науки и техники, государственной научной стипендии для талантливых молодых ученых, гранта Фонда Первого Президента Республики Казахстан для проведения молодыми учеными фундаментальных и прикладных научных исследований и других. Звания «Лучший преподаватель вуза» удостоены 114 представителей преподавательского корпуса КарГУ.

В коллективе КарГУ имени академика Е.А. Букетова я проработал много лет советником ректора, профессором, председателем ГАК и видел его работу, что называется, изнутри и со стороны. Решением ученого совета КарГУ от 31 августа 2002 г., протокол № 1, мне было присвоено звание «Заслуженный работник Карагандинского государственного университета им. Е.А. Букетова». Спасибо ученому совету, я дорожу этим званием. Я близко и очень хорошо знал Е.А. Букетова. Находился с ним более двадцати лет в служебных, деловых, теплых дружеских отношениях. Поэтому я взялся за написание данной статьи. Открытие университета в Караганде и назначение Е.А. Букетова первым ректором, как показали время, жизнь, было решением стратегического значения.

В независимом Казахстане значительное развитие получили высшие учебные заведения со статусом университетов, что является одним из важных показателей, свидетельствующих о достижениях нашего народа в развитии образования и науки в условиях государственного суверенитета страны.

В настоящее время коллектив Карагандинского государственного университета им. Е.А. Букетова работает над выполнением практических задач, поставленных Главой государства Н.А. Назарбаевым в Послании народу Казахстана «Нұрлы жол – путь в будущее», а также в его выступлении на расширенном заседании Правительства страны в феврале 2015 г. «Время перемен – время возможностей» по дальнейшей модернизации высшего образования, направленной на успешное социально-экономическое развитие и процветание Республики Казахстан.

Коллектив Карагандинского государственного университета им. Е.А. Букетова единодушно поддерживает проведение внеочередных президентских выборов 26 апреля 2015 года и выражает свою готовность принять активное участие в этом судьбоносном событии в жизни страны, отдав свои голоса за Лидера нации, Первого Президента Казахстана Нурсултана Абишевича Назарбаева во имя дальнейшего развития и процветания нашей республики.